

DOPISNIKI GLEDALIŠKEGA LISTA DRAME SNG V TUJINI:

Mikolajtis Ziemovit, Varzawa, za Poljsko; — Miroslav Pavlovsky, Brno, za Češkoslovaško; — Ossia Trilling, London za Anglijo in Francijo; — Friedrich Langer, Wien, za Avstrijo; — Paul Herbert Appel, München, za Zahodno Nemčijo in Gerhard Wolfram, Berlin, za Nemško demokratično republiko.

Gledališki list Drame Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani. Lastnik in izdajatelj Slovensko narodno gledališče Ljubljana. Urednik Lojze Filipič Osnutek za naslovno stran: Vladimir Rjavec. Izhaja za vsako premiero. Naslov uredništva: Ljubljana, Drama SNG, poštni predal 27. Naslov uprave: Glavno tajništvo SNG, Ljubljana, Cankarjeva 11. Tiska tiskarna Časopisnega podjetja »Slovenski poročevalce«, Ljubljana. Redakcija 11. številke XXXVII. letnika (sezona 1957/58) je bila zaključena 25. marca, tisk pa je bil končan 20. IV. 1958.

GLEDALIŠKI LIST
DRAME
SLOVENSKEGA
NARODNEGA GLEDALIŠČA
LJUBLJANA
SEDEMINTRIDESETI LETNIK
SEZONA 1957-58 — ŠTEV. 11

LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ
ANA KARENINA

LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ

ANA KARENINA

Prizori iz romana. — Dramatska kompozicija N. D. VOLKOVA

Prevedel: JANKO MODER

Režiser: **BALBINA BATTELINO-BARANOVIČEVA** k. g.

Scenograf: **VLADIMIR RIJAVEC**

Kostumi: **MIJA JARČEVA**

Lektor: prof. **BRUNO HARTMAN**

Ana	SAVA SEVERJEVA
Karenin	STANE POTOKAR
Vronski	BORIS KRALJ
Stiva	FRANCE PRESETNIK
Betsy	MILA KAČIČEVA
Odvetnik	MAKS FURIJAN
Dolly	MILEVA UKMARJEVA
Serjoža	NIKO SMIRNOV
Mužik	BOJAN PEČEK
Tuškevič	ANDREJ KURENT
Dvo'na dama	HELENA ERJAVČEVA
Gostja	MAJDA POTOKARJEVA
Anina prijateljica	DUŠA POČKAJEVA
Kneginja Mjagkaja	MIHAELA SARIČEVA
Diplomat	JANEZ CESAR
Gost	DRAGO MAKUC
Dama	DRAGA AHAČIČEVA
Prvi služabnik pri Betsy	ANTON RIZNAR
Drugi služabnik pri Betsy	DRAGO ULAGA
Poslanikova žena	VIDA LEVSTIKOVA
General	LOJZE DRENOVEC
Polkovnik	JURIJ SOUCEK
Prvi častnik	POLDE BIBIČ
Drugi častnik	ALBERT RANER
Tretji častnik	DANILO BENEĐIČ
Aleksander Vronski	JANEZ ROHACEK
Konjar	BRANKO STARIČ
Cord	RUĐOLF KOSMAČ
Sivolasi starček z izvezenim pokrivalom	LOJZE POTOKAR
Knez	MILAN SKRBINSEK
Kamerjunker	STANE ČESNIK
Njegova ekscelenca	BRANKO MIKLAVC
Grofica Ladija Ivanovna	VIDA JUVANOVA
Varja	VIKA GRILOVA
Grofica Vronskaja	MIRA DANILOVA
Kneginja Varvara	IVANKA MEŽANOVA
Zdravnik	IVAN JERMAN
Pestunja	ELVIRA KRALJEVA
Kartasov	PAVLE KOVIČ
Kapitonič	ALEKSANDER VALIČ
Kornej	LOJZE ROZMAR
Strežaj pri Vronskem	ANTON HOMAR
Knez Jašvin	JOŽE ZUPAN
Knez Tverski	DUŠAN SKEDL

Inspicijent: **VINKO PODGORŠEK**

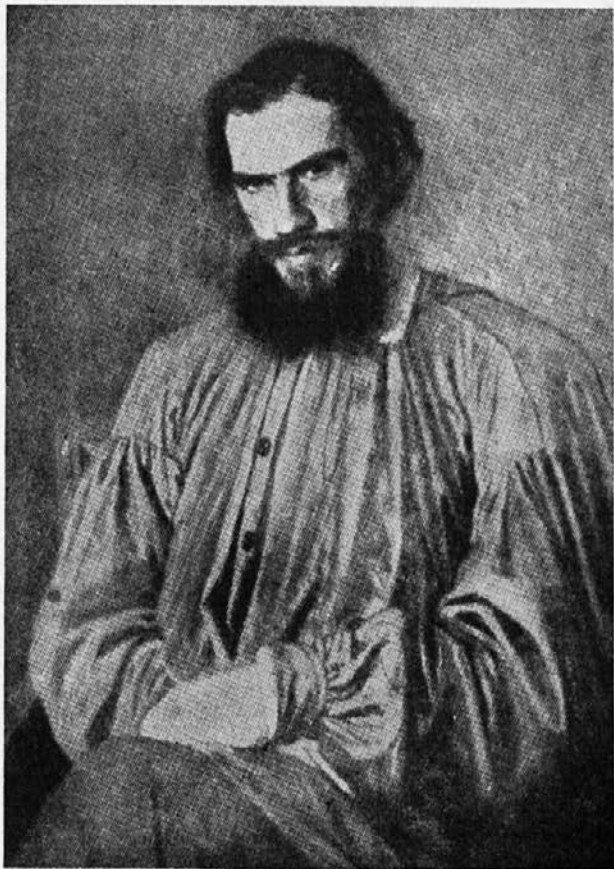
Odrski mojster: **VINKO ROTAR**

Razsvetjava: **VILI LAVRENIČ**

Maskar in glasljkar: **ANTON CECIČ**

LOJZE VENE

IVAN PRIJATELJ:
LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ

Kakor Angleži Shakespeara, Nemci Goetheja, Italijani Danteja, štejejo Rusi za svojega narodnega genija Puškina, iz katerega tudi v resnici z lahkoto dokazujejo duševno potomstvo vseh svojih poznejših umetnikov, mislecev in prosvetnih delavcev — dejstvo, ki je jasno vsakomur, kdor more Puškina brati in uživati v originalu. Za ruskega bralca pomeni Puškin realistično, vedro in harmonično sintezo potrditve življenja, medtem ko pomeni njegov vrstnik in duševni dvojček, Lermontov, romantični krik disharmonije, upora in razdvoja ter drugi njegov vrstnik, Gogolj, korak preko realnega

Življenja v kraljestvo mističnih zagrobnih senc. Toda veliki svet kulturnih narodov, ki Puškina že zaradi težko prevedljive in zategadelj komaj v druge jezike v vsej globokosti prenosljive vezane pesniške oblike večine njegovih del nikdar ni mogel tako doumeti, kakor doumeva in podoživlja večno mladega tvorca »Onjegina« rojen Rus, ta si je izbral in proglasil za reprezentanta duševne Rusije — LEVA NIKOLAJEVIČA TOLSTOJA. In v resnici se mora reči, da pred Tolstojem ni rodil ruski narod moža, ki bi bil razmeroma tako rano prodril v vseobče zanimanje svetovne publike kakor ta »veliki pisatelj ruske zemlje«, naslov, ki ga je Tolstoju podelil najizrazitejši ruski Evropejec, Turgenjev.

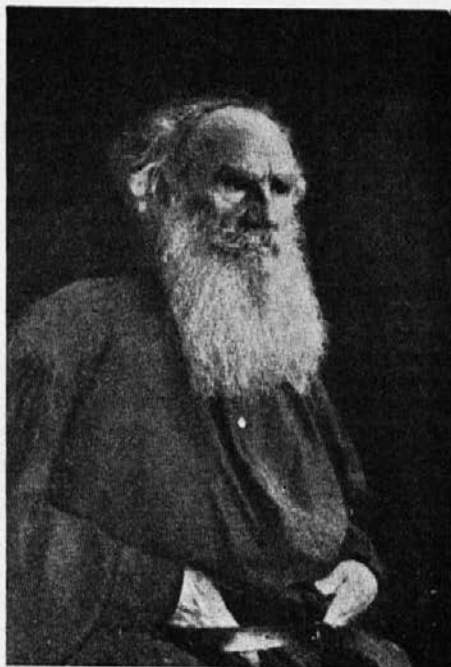
Sele v prvem desetletju po svetovni vojni je začel v svetovnem kulturnem kraljestvu preko svetlobe jasnopoljanske zvezde sevati skrivnostni sij severnega maga Dostojevskega, in sicer v toliki meri, v kolikršni je moderni svetovni človek jel iskati poti iz realizma v iracionalnost. Vodilna svetovna duhova pa ostajata oba. Dostojevski in Tolstoj, slejkoprej, in sicer Dostojevski kot dosihmal neprekosljivi nadrealist, kot umetnik, čigar liki rastejo brezprimerno grandioznejše nego liki njegovega predhodnika Gogolja iz realnih okvirov v čudovite nadzemeljske horizonte, in Tolstoj kot dosedanji največji svetovni realist.

In prav ona izredna umetniška sila Tolstojja, ona ogromna njegova potencia zavesti neposrednega življenja, ona sveža, neizrabljena, vseobjemajoča in v vse prodirajoča pramoč, ki se je v

Tolstoju utelesila v ta namen, da izpričuje za ves nov, prihajajoč velik narod pred drugimi velikimi, a že utrujenimi narodi, ta neupehana, sveža sila duha, ki vidi v malem veliko in veliko gradi iz malega, ta je bila prva vidna kvaliteta, s katero je zadivil Tolstoj svetovno publiko. In to kvaliteto je stopnjevala še druga iz nje izvirajoča: ono neutrudljivo, neizprosno i s k a n j e Tolstoja, priti preko vseh zamotanih konvencionalnih laži do velike enostavnosti, preprostosti, prirodnosti in resničnosti življenja v strastni želji npravstvenega izpopolnjevanja.

Tudi one, ki Tolstojevih filozofskih in verskih naukov niso sprejemali, vsaj v celoti ne, je vedno zadiviljala ona pristno ruska, premočrtna in neizprosna doslednost, s katero je ta veliki duh v življenje prenašal zaključke svojega mišljenja, se odpovedoval kulturi in civilizaciji, ki jo je spoznal za lažno, in zametaval celo svoje prejšnje spise ter se ni ustavil tudi pred zadnjo konsekvenco — postati sam kmet, hoditi bos, prijemati za plug in čevljarstvo orodje. Ta dejanja so mu dala v očeh svetovne publike nimbus zanimivega čudaštva. Tolstoja kot brezprimerne umetnika-realista, snujočega svoje umotvore iz neposredne realnosti, iz kipečega življenja, in Tolstoja kot etika, stremečega po prirodnejšem, enostavnejšem in resničnejšem življenju — dve obratni strani iste medalje — je poznal in ga še pozna ter bere ves omikani svet.

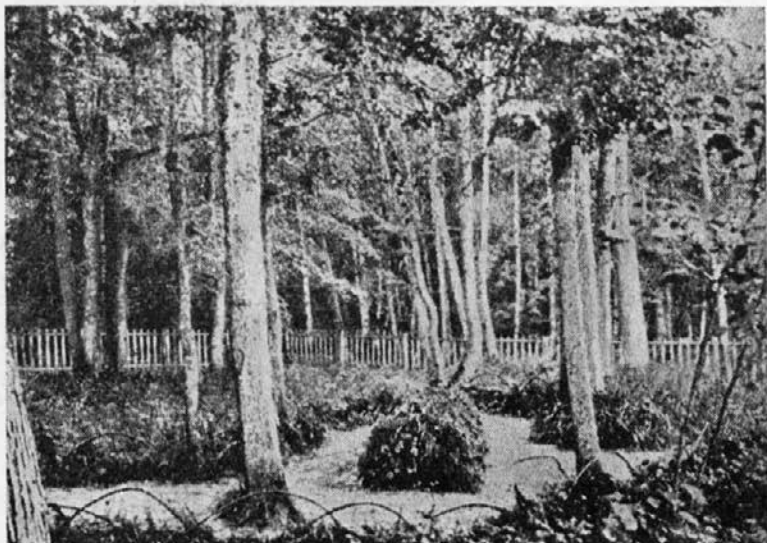
Nasproti tema dvema licema Tolstoja, ki sta med seboj v tesni zvezi, ustvarjajoč iz njega umetnika in pridigarja, je zavzemalo

Lev Nikolajevič Tolstoj
leta 1906

svetovno beroče občinstvo različna stališča, brez pridržka priznavajoč umetnika in pogosto odklanjajoč preveč premočrnega pridigarja, a eno je ves omikani svet priznaval Tolstoju tudi glede druge njegove duševne funkcije: da je bil Tolstoj največji iskatelj resnice vseh vekov, najdrznejši rušitelj vseh predsodkov, najpogumnejši graditelj novih kulturnih hramov iz kvadrov, ki jih je lomil ta veliki realist neposredno iz osrčja prirode in ki jih je, očiščene od vse navlake, znašal ta ruski plemič, ki se je bratil s preprostimi ruskimi človekom — »kesajoči se plemič« — naravnost iz okolja in življenja ruskega ljudstva — vse to z neko navno, genialno in realno premočrnostjo.

Skušajoč razložiti magični interes, ki ga je vzbudil Tolstoj s svojim delom, ne smemo prezreti še ene značilne črte njegove, ki je ta interes sopovzročevala, namreč okoliščine, da so vsi glavni junaki njegovih spisov bolj ali manj avtorjevi avtobiografski liki, v katerih pisatelj, soglasno z realističnim ustrojem svojega talenta popisuje svoje lastno dviganje in padanje, svoj lastni človeški razvoj. Od tod velika sugestivnost in doživljena zanesljivost njegovih umetniških stvaritev. Življenjski razvoj L. N. Tolstoja predstavlja silno človeško dramo, povezano s pisateljevo lastno življenjsko dramo, ki je samo na videz polna nepričakovanih prelomov, v resnici pa enotna in dosledna s to razliko, da to, kar je v začetku v nji še bolj latentno in na pol izraženo, prihaja pozneje do odločilnih peripetij in izbruhov. Ni ga svetovnega pisatelja, ki bi tako malo operiral s fantazijo in invencijo, kakor Tolstoj. Njegovi spisi so njegova avtobiografija.

DRAMATIZACIJA „ANE KARENINE“

L. N. Tolstoj je, kot je razvidno iz njegovega dnevnika, prvotno nameraval napisati o Ani Karenini dramo. Snov zanjo se mu je ponudila ob resničnem tragičnem dogodku, ki se je zgodil v sosesčini. Pozneje je misel na dramo opustil in se odločil, da napiše krajšo epsko zgodbo o izgubljeni ženski. Toda gradivo se je mu pod peresom razraščalo, prvotna zamisel se mu je glede na osrednji lik in glede na kompozicijo celote izpremenila: okoli osrednje Anine podobe so se mu zgrnile še podobe vseh ljudi, ki jih je nosil v sebi in ki so terjale umetniške upodobitve. Tako se je okoli Ane zgrnila panorama ruske družbe in ruskega življenja v drugi polovici 19. stoletja z vsemi duhovnimi značilnostmi, filozofijo in načinom življenja tedanjega časa.

Misel o dramatizaciji »Ane Karenine«, te epske panorame fantastičnih dimenzij, podobe Rusije in njenega življenja v drugi polovici 19. stoletja — se zdi na prvi pogled nenavadna in neizvedljiva. Če pa se opremo na prvotni Tolstojev načrt o dramski upodobitvi Anine usode, in če razčlenimo osnovno in osrednjo zgodbo Anine ljubezni, moramo priznati, da so imeli številni gledališki ljudje vendarle dovolj osnove za svoje poskuse, kako prenesti Tolstojevu umetnino v gledališče. Intimna drama treh ljudi, Ane, Karenina in Vronskega, je srčika Tolstojevega romana in to intimno dramo so skušali vsi dramatizatorji izločiti iz organizma romana ter jo posredovati na odru kot samostojno umetnino. Mejo, ločnico med Anino zgodbo in med družbenim ter filozofskim ozadjem Tolstojeve epske panorame so razni dramatizatorji potegnili različno. V tem je tudi bistvo problema: ali podati golo, izolirano Anino zgodbo, ali ohraniti epsko ozadje in v kaki meri. S prvo skrajnostjo tvegamo, da bo zgodba v nekem smislu osiromašena, z drugo skrajnostjo pa, da dramsko napekost zasenčijo in dramsko dogajanje zavro epski in filozofski elementi.

Avtorji naše dramatizacije (dramaturški kolegij MAHT pod vodstvom N. D. Volkova) so se odločili za srednjo pot: jasno so prikazali intimno dramo Ane, Vronskega in Karenina, ohranili v nekaterih značilnih in odločilnih potezah predstavnike družbe, v kateri se Anina drama in njena zgodba odvija, povsem pa so žrtvovali in izpustili filozofske in Tolstojeve avtobiografske pasuse v romanu.

Namen dramatizacije »Ane Karenine« in njene uprizoritve bi torej mogli označiti takole: nikakor ne predstavitev Tolstojevega velikega romana na gledališki oder, marveč oživitev intimne drame med Ano, Vronskim in Kareninom, med ljudmi, katerih človeške poteze so upodobljene s tako fantastično silo, globino in jasnostjo, da dobi dramski spopad med njimi prav zaradi njihove veličine in pomembnosti — podan v konkretnem, četudi le nakazanem družbenem okviru — nadčasovno pomembnost in veljavo.

„EPITAF ZA GEORGA DILLONA“

John Osborne, ki ga štejejo mnogi kritiki za svetlo nado nove generacije mladih angleških dramatikov, je napisal že dve uspeli igri: »Look back in anger« in »The entertainer«. Uprizorjeni pa nista bili samo v njegovem rodnem mestu Londonu in v Skandinaviji. Prvo so igrali celo v Moskvi in v New Yorku, kjer so uprizorili tudi drugo (12. februarja) z gostom Sirom Laurencem Olivierom, za katerega je bila igra prvotno napisana.

»The Entertainer« je eden izmed velikih uspehov sezone v Hamburgu, Pragi in Budimpešti, kjer je bila premiera sredi marca. Skratka, John Osborne postaja dramatik svetovnega slovesa. Napisal je že tretje delo, tokrat s sodelovanjem 35-letnega Anthonyja Creightona, po rodu Kanadčana, igralca, ki je med vojno služil pri Royal Air Force. Igra je bila uprizorjena v gledališču, kjer sta zagledali luč sveta tudi prejšnji dve. »Epitaph for George Dillon« so uprizorili 11. februarja v Royal Court Theatre v Londonu. Če hočemo biti natančni, moramo povedati, da »Epitaph for George Dillon« pravzaprav ni Osbornovo tretje delo. Napisal ga je bil že pred drugima, nekako pred štirimi leti, ko sta se oba avtorja prvič srečala in kot igralca iskala zaposlitve v Londonu. Igra zelo jasno prikazuje del njunega življenja, ki sta ga preživela oba mladeniča v tem času. Prav tako naj omenim zaradi dokumentacije, da so jo študentje oxfordske Univerze uprizorili kot amatersko predstavo v Oxfordu februarja 1957. leta, torej domala pred letom dni. Pozneje pa je avtor igro predelal in izpopolnil. Zrežiral jo je in to zelo spretno, z dobrimi igralci, eden izmed asistentov režije English Stage Company, William Gaskill.

Po besedah angleškega kritika, ki je gledal amatersko predstavo v Oxfordu, je »Epitaph for George Dillon« »surov osnutek« za igro »Look back in anger«. Zares je med Jimmyjem Porterjem — »jeznim mladeničem« — in Georgom Dillonom neutajljiva podobnost. Oba sta propadla in nezadovoljna. Toda tu se podobnost tudi konča. George Dillon je podobno kot John Osborne sam igralec in dramatik, ki se rešuje iz komercialne džungle britanskega gledališča, s svojim mogočnim igralskim poklicem, s kronično nezaposlenostjo in tekmovalnim izbirnim sistemom. Zares odličen igralec ali igralka bosta vedno prej ali slej našla svojo pot. Tisti pa, ki je samo srednje nadarjen, bo moral končno priti do tega, da bo klical agente in gledališke menažerje, da bi mu poiskali delo. Često se bo izgubil v nehigijskih delovnih pogojih provincialnih gledališč, kjer je jetika ena izmed poklicnih boleznih že izrabljenega angleškega igralca.

George je prav tak igralec, nadarjen, toda brez priložnosti, da bi to tudi pokazal, dokler ne začne dvomiti v svoj talent. Ko je med vojno služil pri Royal Air Force, se je bil nesrečno poročil. Zapustil je ženo in živel odslej na svoj račun. Srečno naključje ga spravi v stik s starejšo žensko, ki je bila na bojišču izgubila svojega sina. V Georgu je videla objekt neizpolnjene materinske ljubezni. Igra je postavljena v dom te žene, gospe Elliot, garajoče gospodinje in matere, z dvema odraslima hčerkama. Vse se godi v okolju, ki ga označuje banalno govoričenje, rock-and-roll v radiu in pa nekulturna množična zabava: televizija. Nasprotje med družino in Georgom, ki postane njen zajedalec: »plačujoči gost, ki nikoli ne plača«, med »umetniškimi temperamentom« in med ozkosrčno meščansko filozofijo.

Ironično je, da neizobražena, potrpežljiva gospa Elliot, s svojimi preprostimi potrebami veruje, da bo George nekega dne doživel življenjski uspeh. Dá mu v svojem širokogrudnem materinstvu sobo lastnega sina ter sinove prihranke, in mu ponudi njegov prostor za mizo. To je stvarni tip meščanske žene, ki ji George vzbuja pomilovanje, kar kaže, da je njeno zlato srce polno usmiljenja. Gospa Elliot ima sestro Ruth, ki je prav tako doživljala v življenju neuspehe. Bila je razočarana v ljubezni in politiki. Izstopila je iz svoje partije po sedemnajstih letih zveste službe (tega sicer ni moč ugotoviti, toda mogoče je njen izstop povzročil proces destalinizacije pred nekaj leti, ko je britanska komunistična partija izgubila mnogo intelektualcev). Ruth kot edini izobraženi in trezni član družine (gospa Elliot se ne zanima za nič drugega kot za izide nogometnih tekem v večernih časopisih ali pa za televizijske filme) in več let mlajši George ugotovita, da govorita isti jezik: jezik ljudi s precejšnjo inteligenco, ki pa niso uspeli premagati težav na svoji poti v povojni družbi. To je trenutek, ko njun intelektualni stik — čeprav izražen z ognjevitimi argumenti — preide v dvoboj med spoloma. Strast izbruhne in George, ki je telesno izredno mikaven, hoče zadostiti svojemu poželenju in zvabi mladostno hčerko puhloglave in zabave željne gostiteljice v svojo spalnico z običajnim izidom »tretjega dejanja«: hčerka zanosi.

V razočaranje Georgove rednice, ki je bila slišala za njegovo ženo, vpelje avtor dve srečni naključji: George ozdravi od jetike in izve, da je njegova igra sprejeta v repertoar. Tega dela prej ni hotel pogledati noben gledališki ravnatelj, dokler ni v obupu zaradi brezvestnega menažerja, ki je poslal igro slabšim gledališčem, kjer je vzbudil izredno zanimanje nižjega sloja gledaliških obiskovalcev, George zasovražil svojega poklica. George, ki ima zdaj denar, obljubi, da se bo ločil od svoje že dolgo zapuščene žene in se poročil z zapeljano hčerko, ki mu bo rodila otroka. Toda celo v tem očitnem »happy endu« je razvidna dramatična ironija, ki je očitno v Georgovem značaju in ne samo v objektivnih razmerah socialno ogroženega položaja in življenjskega neuspeha. Naslov vsekakor pojasnjuje, za kaj gre. Ob kratkem: avtorja, ali bolje, John Osborne, ki nosi levji delež odgovornosti za strukturo igre, sta napisala delo, ki bo imelo manjši odmev kot pa prejšnji uspeli drami.

Vendar pa se v ostro orisanih značajih, v jedrnatih dialogih — ki so prav tako čvrsti in ostri kot v prejšnjih dveh igrah — in v razvoju zapleta »Epitafa za Georga Dillona« kaže, da je Osborne rojen dramatik, ki ima sodobnemu občinstvu povedati nekaj živega, nekaj, kar sega v globine človeškega reda. V igri je sicer nekaj nepotrebnih stvari, — zlasti retrospektive v vsakem dejanju kot v filmu, ko Ruth in George ali pa oba skupaj igrata na drugem prostoru, kjer prikazuje epizode iz preteklosti. Funkcija teh epizod je zgolj informativna in bi bila lahko izražena prav tako dobro v enem ali dveh dialogih. Tip igralca, kakršen je George, brezobzirni komercialni gledališki menažer in karikatura »spreobrnjenca«, ki išče rešitve svojih problemov v religiji in dela sebi in svojemu tovarišu neprijetnosti s svojim banalnim spreobrnjenjem, so bili dobro karakterizirani v dialogih in situacijah. Robert Stephens je v naslovni vlogi odlično predstavil revnega in slabotnega dramatika, ki spozna, da ni genij. Yvonne Mitchel je zapustila izvrsten in nepozaben vtis kot bivša zelo čustvena komunistka. Ostale vloge so nudile zgornjima dvema odlično podporo. Tudi scena N. Motleya je duhovita. Smeh in ploskanje publike sta bila znak nedvomnega uspeha uprizoritve.

Iz rokopisa prevedel Frane Jerman

250 LET GOLDONIJA

Lani je Italija in z njo vsa Evropa praznovala kulturni praznik posebnega pomena, ko je 25. februarja 1957 minilo 250 let, odkar se je v Benetkah rodil Carlo Goldoni, eden največjih svetovnih komediografov (u. 7. februarja 1793). Nimamo namena, da bi podrobneje razpravljali o slovstvenozgodovinskem in gledališkem pomenu Goldonija, ki je v tem, da je prerodil italijansko komedijo. Tudi ni naš namen, da bi posebej poudarjali realizem v Goldonijevih komedijah, ki so očitovale tisto ljudskost, ki je že spočetka priljubila njegova dela v Italiji, pozneje po vsej Evropi in nič manj v Sloveniji. Pač pa je naš namen, da vnovič opozorimo na naše zveze z Goldonijem in njegovimi komedijami, ker je jubilej šel mimo nas brez posebnega odmeva, če pomislimo, da je le eno naše gledališče počastilo Goldonijev spomin z uprizoritvijo ene njegovih komedij in da so proslavo obletnice Goldonijevega rojstva v Kopru, kjer je gostovala Bassegiova igralska skupina z Goldonijevo komedijo »Sior Todero Brontolon«, priredili tako, kakor da se proslava ne tiče vse gledališke kulture Slovenije, temveč le Slovenske Istre.

Ne glede na to, da je Carlo Goldoni kot mladenič obiskal Slovenijo in Ljubljano, je bila Ljubljana v tistem času pomembna gledališka postojanka za družine, ki so hodile čez naše kraje gostovat na sever ali pa prihajale iz bližnje Italije gostovat prav k nam. Že pred 200 leti (1757) so v Ljubljani laški operisti peli dve operi skladatelja Buranella, ki jima je besedilo napisal Goldoni. Najmanj že leta 1761 pa so laški komedijanti v Ljubljani igrali klasično Goldonijevo delo, ki ga danes poznamo kot komedijo »Pri lepi krčmarici« ali »Mirandolina«. Naj ne navajamo številnih uprizoritev drugih Goldonijevih del v laščini ali, ko so se pri gostovanjih v Ljubljani pridružile laškim potujočim družbam tudi nemške gledališke družine.

Goldoni je prišel na slovenski oder v slovenščini še pred začetkom rednega dela slovenskega gledališča, ko so v Ljubljani 1866 igrali njegovo komedijo »V gostilnici na pošti (L'osteria dalla posta), ki se ji je deset let pozneje pridružila uprizoritev komedije »Sluga dveh gospodov« in so jima sledile še druge: »Mirandolina«, »Kavarnica«, »Zvedave ženske«, »Lažnik« in »Le baruffe chiozzotte«, ki so v slovenski predelavi kot »Primorske zdrahe« še zlasti pritegnile naše občinstvo, poleg naposled tistih, ki so jih prevedli, pa prevodi še niso zagledali odrske uresničitve (Stric Ihta, Pahljača itd.). Med številnimi domačimi prevajalci Goldonija naj posebej navedemo naslednje: Jakob Zabukovec, Franc Oblak, Davorin Hostnik, dr. Knaflič, Ciril Debevec, Jože Kovič, Ivan Rob, dr. Bratko Kreft, dr. Mirko Rupel, dr. Niko Kuret, Janko Moder, Vladimir Koch. Dve italijanski gledališči sta posredovali s svojimi odrskimi podobami moderno uprizoritev Goldonijevih komedij v Ljubljani: marca 1939 »Teatro di Venezia («Zdrahe») in jeseni 1955 Piccolo Teatro iz Milana («Sluga dveh gospodov»). Nedvomno je Goldoni posredno po svojih še danes odrsko živih komedijah pomagal do neke mere oblikovati naš domači komedijski izraz, četudi bi bilo težko reči, da je tudi slovstveno pomagal pri oblikovanju skromnih uspehov maloštevilnih slovenskih komediografov. Pač pa so nam nekateri naši slovenski režiserji (Stupica, Debevec, ing. Molka idr.) posredovali tako žive odrske ponazoritve Goldonijevih komedij, da bi ne bila nobena sramota za nas, če bi jih bili predstavili tudi širšemu evropskemu občinstvu. Žal smo eno takih priložnosti lani zamudili

in na Goldonijevem festivalu v Benetkah je kot gost nastopila Drama Hrvatskega narodnega kazališta iz Zagreba pod vodstvom slovenskega režiserja ing. B. Stupice.

V Benetkah so poleg tega lani priredili posebno razstavo »Carlo Goldoni dalle Maschere alla Commedia«, na kateri je Jugoslavijo zastopala samo drobna brošurica, ki jo je za svoje gostovanje v Benetkah izdalo osrednje hrvaško gledališče v Zagrebu in jo je napisal dr. Slavko Batušić. Julija 1957 je bil v Benetkah drugi kongres gledališke zgodovine, na katerem je prof. ing. Kumbatovič poročal o stanju gledališke vede v Jugoslaviji in o Goldoniju pri nas. Hkrati je posebna sekcija obravnavala vplive Commedie dell' arte in Goldonija na različna gledališča v svetu ter je prof. A. G. Bragaglia iz Rima v posebnem referatu dokazoval, da ni pomenila Goldonijeva reforma nobenega preloma s tradicijo Commedie dell' arte, temveč njeno ustalitev in dovršitev. V času Goldonijevih proslav je bil v Benetkah konec septembra in v začetku oktobra 1957 sestanek združbe »Convegno internazionali di studi Goldoniani«. Na tem sestanku je Frano Čale iz Zagreba poročal o Goldoniju pri Hrvatih in Slovencih, Glorija Rabac iz Sarajeva pa o neki predstavi »Zdrah« v Sarajevu. Na tem sestanku bi bil moral referirati prof. dr. St. Škerlj iz Ljubljane o temi »Goldoni presso di Sloveni«. Upajmo, da bo ta referat izšel v zborniku, ki ga namerava združba izdati.

jt

PETDESETLETNICA GLEDALIŠČA V OSIJEKU

V decembru 1957 je Hrvatsko narodno kazalište v Osijeku praznovalo petdesetletnico obstoja. V nekdanji banski Hrvaški je bilo drugo poklicno gledališče, ki se je uveljavilo poleg hrvaškega deželnega gledališča v Zagrebu. Osijek je sicer staro gledališko mesto, toda večidel so v prejšnjem stoletju v gledališki stavbi gostovale različne nemške in madžarske gledališke družine. Leta 1906 pa so rodoljubi ustanovili odbor, ki naj bi pripravil vse potrebno za ustanovitev stalnega hrvaškega gledališča, kar je odboru s požrtvovalnimi denarnimi prispevki meščanov tudi uspelo. Toda zaradi gostovanja novosadskega gledališča, ki je že v prejšnjih letih stalno gostovalo v Osijeku, je ansambel novega gledališča najprej nastopil jeseni 1907 v Varaždinu in Karlovcu, ter šele decembra začel svojo prvo sezono v Osijeku.

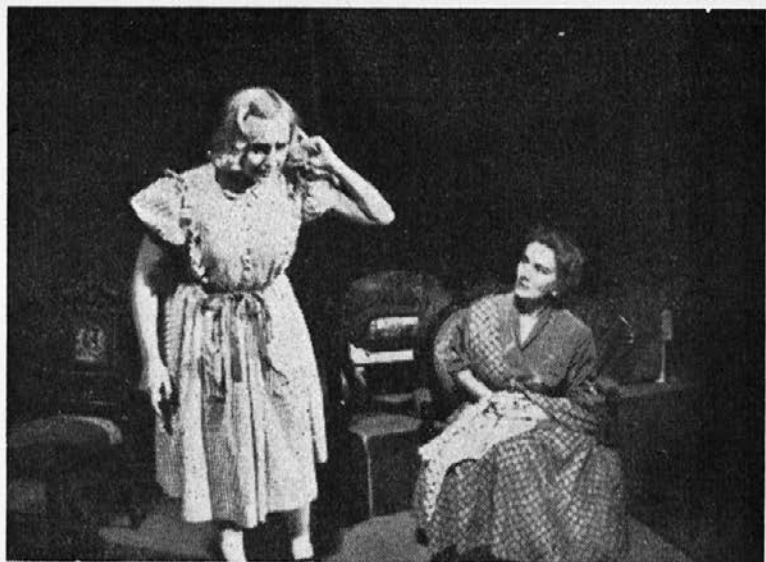
V času svojega polstoletnega obstoja se je razvijalo gledališče v Osijeku v pogojih provincialnega gledališča, si privzgojilo stalno občinstvo, z gostovanji po raznih mestih juga pa je uveljavljalo jugoslovansko gledališko kulturo. Ne glede na leta stiske, ko je med obema vojnoma gledališče nekaj časa celo moralo prenehati z delom, se je vendarle vzdržalo in dočakalo gledališki razvoj po osvobodilni vojni v novih razmerah. Vrsta odličnih jugoslovanskih gledališčinikov je vodila osiješki gledališki zavod. Zlasti moramo imenovati Nikolaja Andrića, Tučića, Fallerja, Mihajla Markovića, Prejca, Milčinovića, pa še iz slovenske gledališke zgodovine znane osebnosti: Dragutinovića, Polića

in Pavla Goljo. Poleg teh je v osiješkem dramskem ali opernem in operetnem ansamblu sodelovalo mnogo Slovencev, ki so v Osijeku našli gostoljubno poprišče svoje dejavnosti. Med njimi so zlasti bili Kočevarjeva, Bukšek, Rumpel, Primožič, Poličeva, Peček, Drenovec, Rasberger, Zeleznik, Povhè, Furijan itd. Doba med leti 1923 in 1925, ko je prevzel vodstvo gledališča Pavel Golia, dotedanji in poznejši ravnatelj Drame Narodnega gledališča v Ljubljani, je zlasti pomenila čas iskrenih prijateljskih vezi med slovenskim gledališčem in gledališčem v Osijeku.

Ob proslavi 50-letnice so v foyerju gledališča v Osijeku odkrili kipe prvemu intendantu Nikolaju Andriću, igralcu Gavriloviću in dolgoletnemu opernemu ravnatelju Mirku Poliču. Hkrati je gledališka uprava izdala slavnostni zbornik »Spomen knjiga o pedesetj godišnjici Narodnog kazališta u Osijeku 1907—1957«, ki so jo uredili dr. Firinger, Jelčić in Kurbel. Ta knjiga prinaša zanimive dokumentarne podatke o osiješkem gledališču, ki pričajo o plodni kulturni vzajemnosti in sodelovanju s slovenskim gledališčem in s slovensko dramsko tvornostjo. Osiješko gledališče je v 50 letih uprizorilo 982 različnih del s 7390 predstavami. Med temi je bilo 21 slovenskih dramskih del s 198 predstavami. Če izvzamemo izvirno slovensko opero (Parma: Ksenija), opereto (Parma: Caričine Amaconke) in balet (Kozina: Diptihon), je gledališče uprizorilo naslednjih 18 slovenskih del:

Bor: Noč u Globokom, 1947	Golia: Čudoviti doživljaji maloga Djurice, 1933
Bor: Teški časovi, 1945	Govekar: Kralj je zvao (= Legionarji), 1914
Brnčić: Izmedju četiri zida, 1937	Kraigher: Školjka, 1921
Cankar: Kralj Betajнове, 1921 in 1948	Kreft: Celjski grofovi, 1936 in 1950
Cankar: Napast u dolini Sentfl., 1923 in 1955	Kreft: Kreature, 1936
Cankar: Sluga Jernej, 1945	Kreft: Velika buna, 1952
Finžgar: Razvalina života, 1951	Remec: Magda, 1933
Funtek: Za kćer, 1920	Torkar: Šarena Lopta, 1955
Golar: Udovica Rošlinka, 1940	Zupan: Rodjenje u oluji, 1946

Statistika nam torej izpričuje, da so v Osijeku v času do prve svetovne vojne igrali samo eno slovensko dramsko delo, v času med obema vojnama (več kot dvajset let) 10 izvirnih slovenskih del, v času po osvobodilni vojni (dvanajst let) pa 7 slovenskih del (brez tistih, ki so jih igrali že v prejšnjem obdobju, s temi se število slovenskih del v času po osvobodilni vojni dvigne na 10). Cankar in Kreft zaznamujeta po tri uprizoritve, največ predstav izkazuje Kreftova drama Celjski grofi (26), za njo pa Cankarjevo Pohujšanje (24). Med vsemi igrani osiješkega repertoarja zavzemajo slovenska dela le nekaj več kot dva odstotka, od izvirnih jugoslovanskih del pa zavzemajo slovenska dela nekaj več kot 7 odstotkov. Medtem ko zaznamuje splošno povprečje v Osijeku na vsako igro nekaj več kot 9 ponovitev in na vsako jugoslovansko izvirno dramsko delo povprečje 11 ponovitev, jih izkazuje statistika na vsako slovensko izvirno dramsko delo povprečno deset. Vsekakor je to zelo zanimiva statistika.

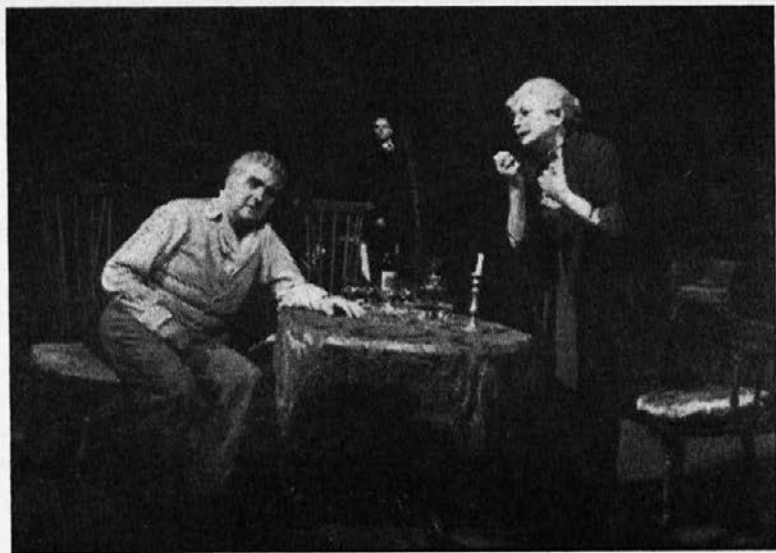
Goodrich-Hackett: »Dnevnik Ane Frank«. Režija F. Jamnik, scena inž. arh. N. Matul. — Zgoraj: Majda Potokarjeva kot Ana in Sava Severjeva kot Edith. — Spodaj: prizor iz prvega dela drame

**Majda
Potokarjeva
kot Ana Frank**

**Jože Zupan kot Otto Frank, Vika Grilova kot Miep in Ivan Jerman
kot Kraler v »Dnevniku Ane Frank«. Režija F. Jamnik, scena
inž. arh. N. Matul**

Eugene O'Neill: »Dolgega dneva potovanje v noč«. Režija Slavko Jan, scena Sveta Jovanović. — Vida Juvanova kot Mary Tyrone (zgoraj in spodaj), Edvard Gregorin kot James Tyrone (zgoraj) in Boris Kralj kot James Tyrone junior. (spodaj)

**Vida Juvanova
kot Mary Cavan
Tyrone**

V. Višnjevski-B. Kreft: »Optimistična tragedija«. Režija dr. Bratko Kreft, scena Vladimir Rijavec. — Zgoraj: prizor iz prvega dela, spodaj: prizor iz drugega dela

**Stane Sever
kot Aleksej
v »Optimistični
tragediji«**

**V. Višnjevski-
B. Kreft:
»Optimistična
tragedija«.
Režiser dr. B. Kreft,
scena V. Rijavec.
Prizor iz prvega dela**

W. Shakespeare: »Ukročena trmoglavka«. Režija in scena inž. arh. Viktor Molka. — Zgoraj: Boris Kralj kot Petruccio in Vika Grilova kot Katarina. — Spodaj: prizor iz drugega dela

Zgoraj: Boris Kralj kot Petruccio in Duša Počkajeva kot Katarina v Shakespearovi »Ukročeni trmoglavki«. — Spodaj: prizor iz prvega dela. — Režija in scena inž. arh. V. Molka

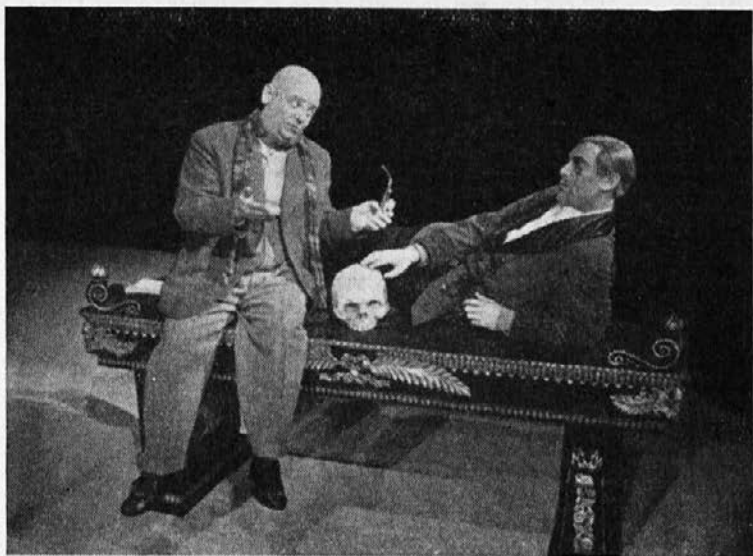
J. Iwaszkiewicz: »Poletje v Nohantu«. Režija dr. B. Kreft, scena inž. arh. E. Franz. — Zgoraj: D. Počkajeva kot Solange in M. Danilova kot George Sandoval. Spodaj: prizor iz prvega dejanja

**Maks Furijan
kot Friderik Chopin
v »Poletju v Nohantu«**

**Prizor iz prvega
dejanja »Poletja
v Nohantu«. Režija
dr. B. Kreft, scena
inž. arh. E. Franz**

Bertolt Brecht: »Švejk v drugi svetovni vojni«. Režija Francè Jamnik, scena inž. arh. Niko Matul. — Zgoraj: Stane Sever kot Švejk in Boris Kralj kot Bullinger. — Spodaj: prizor iz prvega dela

Stane Sever kot Švejk

**Prizor iz srednjega
dela Brechtove
komedije »Švejk
v drugi svetovni
vojni«. Režija
F. Jamnik, scena
inž. arh. N. Matul**

POLJSKA KRONIKA

(Nadaljevanje)

To seveda ne pomeni, da enako igrajo in uprizarjajo Cankarja ali Millerja. Obe igri je zrežiral direktor gledališča Slavko Jan. Prva režija, čeprav silno ukoreninjena v konvenciji realističnega gledališča s konca preteklega stoletja, je bila zaradi dinamike dela, ki je politično par excellence, zelo sodobna (morda so bili malo preveč naturalistično zasnovani elementi scenografske opreme). Zato pa sta bili brez vsakršnih izjem zelo sodobno prikazani obe Millerjevi deli. Tukaj se je režiser ujel v skupni govorici s scenografom (Vladimir Rijavec) in dosegel neverjetno sugestivno celoto kljub krašanju in dinamiki (predvsem v »Pogledu z mostu«, najnovejšem Millerjevem delu, ki je povsem nova stran njegove ustvarjalnosti in nova stopnja v njegovem umetniškem razvoju).

Se nekaj besed o komediji v slovenskem gledališču. Predvsem so zanimive zelo sodobne scene Nika Matula. Osebo so mi ljubljanski igralci ljubši v drami. Tako jim na primer Millerjev tekst (kdaj bo končno prišel eden izmed največjih dramatikov našega stoletja na naše odre?!) omogoča, da pokažejo visoki razred svojega igraltva in posreduje gledalcem nepozabna doživetja. Gledališče sicer nima posebnega komedijskega ansambla. V obeh Molièrovih komedijah (»Šola za može« in »Izsiljena ženitev«) igra devet oseb, ki nastopajo v Cankarjevih in Millerjevih dramah; pridružita se jim samo dva igralca. V klasični komediji se odlično počutita le dva igralca: Edvard Gregorin, ki je v obeh delih igral Sganarella (v vlogi šolskega upravitelja v »Učitelju Jermanu« ni prišel preko vzornosti) ter Jurij Souček, služabnik Ergast v »Soli za može« in izvrstni Marfurius v »Izsiljeni ženitvi«. To sta izrazito komedijska talenta — oba dosti boljša v »Izsiljeni ženitvi«.

Izmed igralcev v komedijah je treba omeniti še Majdo Potokarjevo. To je še sila mlada igralka (hčerka sijajnega Lojzeta Potokarja), ki prav dobro obvlada igralsko obrt, čeprav še nima izkristaliziranega umetniškega profila — ima pa velike možnosti. Ker ima takega očeta in take zunanje lastnosti (je namreč lepa!), utegne priti v svoji igralski karieri še zelo daleč. V »Učitelju Jermanu« je bila izvrstna tudi Mira Danilova (Jermanova mati). Od igralk zasluži priznanje še Vida Juvanova, ki je ustvarila tri različne, zelo zanimive kreacije (Minka v »Učitelju Jermanu«, Agnes v »Spominu na dva ponedeljka« in Beatrice v »Pogledu z mostu«).

Lodškemu Teatru Powszechnemu se imamo zahvaliti, da je povabil k nam ta znameniti ansambel. Gostovanje je koristilo tudi našemu gledališču, ki se od svojih slovenskih poklicnih tovarišev lahko dosti nauči.

STEFAN POLANICA

»Slowo Powszechne«, 4./5. maja 1957, Warszawa:

O SLOVENSKEM GLEDALIŠČU

OB NASTOPIH SNG V LODZU IN VARŠAVI

Ta teden gostuje na Poljskem SNG iz Ljubljane. Prispelo je na vabilo Panstwowego Teatra Powszechnego v Lodzu in vrača obisk Teatra Powszechnego v Ljubljani, ki je uprizoril tam dela F. de Rojasa: »Celestino«, J. Anouilha: »Antigono« in G. Zapolske »Moralo

gospe Dulske: Slovenski umetniki so prišli s petimi deli: z dramo slovenskega klasika Ivana Cankarja »Učitelj Jerman« (»Hlapci«), enodejankama Arthurja Millerja »Spomin na dva ponedeljka« in »Pogled z mostu« ter z Molièrovima komedijama »Sola za može« in »Izsiljena ženitev«. Po končanih nastopih v Lodzu bo dalo Slovensko narodno gledališče (s kratico SNG) tri predstave v dvorani Gledališča Poljske armade v Varšavi v dneh 4. maja (Cankar), 5. maja (Miller) in 6. maja (Molière).

SNG, ki prihaja v Varšavo, je tisto vodilno gledališče Jugoslavije, ki je bilo pred letom dni na tretjem svetovnem gledališkem festivalu v Parizu, kjer so ga priznali za eno od treh najboljših gledaliških ansamblov na festivalu.

O jugoslovanskem gledališču vemo zelo malo ali nič. In vendar imajo gledališki stiki in sodelovanje poljskih gledališč z narodi Jugoslavije staro in najboljšo tradicijo, ki sega še v konec prejšnjega stoletja. Na beograjskih, zagrebških in ljubljanskih odrih že pol stoletja igrajo Fredra, Słowackega, Zapolsko. Veliko odobravanje žanje Wispianski, ki ga kar naprej obnavljajo (in to ne le — kot pri nas po vojni — »Svatbo«, temveč tudi »Warszawianko«, »Boleslava Smialega«, »Wyzwolenie«), nadalje igrajo Kisielewskega, Perzynskega, Rittnerja, Przybyszewskega, Niewiarowicza, Nałkowsko in druge, in izmed povojnih avtorjev dela Kruczkowskega in Lutowskega. Sedaj ima SNG v načrtu uprizoritev Skowronskega »Maturantov«, Iwaszkiewicza »Poletja v Nohantu«, Swinarskega »Ararata« in Brandysovih »Pravičnih ljudi«. Za petdesetletnico smrti Wyspianskega predvideva SNG slavnostno predstavo »Warszawianke«. (Nekatere gornje kritikove trditve so netočne; od kod mu viri zanje, ni znano. Op. ur.)

Jugoslovanska gledališča pripravljajo tudi prevode del Szaniawskega in Zawieyskega.

Kaj pa mi? Že pol stoletja je minilo, odkar je Solski uprizoril v Krakowu Vojnovičevo »Dubrovniško trilogijo«, »Mater Jugovičev« in »Gospo s sončnikom«. V dobi med dvema vojnama so igrali pri nas Krležovo »Baronico Lembachovo« (mišljena je drama »V agoniji«. Op. ur.), poseben uspeh pa je doživela komedija Branislava Nušića »Gospa ministrica«. Prav ta komedija je obnovila naše gledališke stike, ki so jih pretrgali vojna in znani dogodki po letu 1948. Uprizoril jo je lođški Teatr Powszechny v režiji dr. Bratka Krefta, izvrstnega slovenskega dramatika, pisatelja, kritika in režiserja.

Toliko o stikih, ki so, upajmo, ob bivanju lođškega gledališča v Ljubljani ter SNG v Lodzu in Varšavi, spet oživel. Posebno z naše strani. Dr. Bratko Kreft, ki pride v Varšavo skupaj z gledališčem, želi izkoristiti svoje bivanje v prestolnici zato, da bi hkrati navezal gledališke stike ter stike z našimi pisci in se dogovoril o eventualnih prevodih najznamenitejših dosežkov jugoslovanske gledališke literature v poljščino.

MALO ZGODOVINE IN IMEN

Preden bomo videli na naših odrih jugoslovanska dela, se spoznajmo, čeprav zelo na kratko, z zgodovino jugoslovanskega gledališča ter z njegovimi vidnejšimi ustvarjalci. Bilo bi nemogoče v kratkem informativnem zarisu prikazati zgodovino gledališč posameznih narodov Jugoslavije — Srbov, Hrvatov, Slovencev, Makedoncev in Črnogorcev.

NEKAJ O REPERTOARJU

Jugoslovansko gledališče se je mnogo prej kot gledališča drugih socialističnih dežel prebilo iz tesnih spon vulgarno razumljenega socialističnega realizma. Prelom v slovenskem gledališču sega v leti 1949 in 1950. Na slovenskih odrih kakor tudi na odrih v drugih jugoslovanskih republikah se vedno pogosteje pojavljajo znana dela zahodnih pisateljev. Ze več let igrajo dela pisateljev kot so Salacrou, Anouilh, Giraudoux, Aimé, Miller, Elliot, Priestley, Huxley, hkrati pa še vedno Gorkega in Čapka.

V gledališki sezoni 1955/56 je repertoar SNG obsegal dela Millerja, Garcie Lorce, Machiavellija, Axelroda, Golje, Shakespeara, Wilderja, Čehova, Cankarja, Giraudoux, Javorška, Smoleta in Hudnika, vsega skupaj torej trinajst del. Če upoštevamo, da trajajo počitnice v tem gledališču najmanj dva meseca (navedena sezona je trajala od 8. oktobra 1955 do 17. junija 1956), vidimo, da imajo premiero povprečno na vsake tri tedne. Torej ni govora o igralskih »zastojih«. V omenjeni sezoni je odigral vsak igralec 7 do 11 vlog! In če te igralce vidite, se boste prepričali, na kako visoki ravni je njihova umetnost.

Prav o tej ravni bomo spregovorili v eni izmed prihodnjih števil, ko si bomo ogledali predstavo Slovenskega narodnega gledališča v Lodzu.

STEFAN POLANICA

»Trybuna Ludu«, 5. maja 1957, Warszawa:

DOBRODOŠLI, DRAGI GOSTJE IZ LJUBLJANE!

Za uvod nekaj splošnih opazk, ki jih je treba ob prihodu Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane vsekakor omeniti. Končno dobiva kulturna izmenjava realne oblike. Bogati nam gledališko življenje, hkrati pa vse bolj omogoča sodelovanje in prijateljstvo med narodi. Tokrat gre za zasebno pobudo poljskih gledališč, ki se sedaj pripravljajo na razmah in vzgon ter poskušajo na lastno pest navezovati mednarodne stike. In to se jim je posrečilo. Tako nudijo poljskemu občinstvu mnogo zanimivih večerov. Če k temu dodamo, da nam v ta namen ni treba izdajati dragocenih deviz, saj zamenjave temeljijo na brezdeviznem poslovanju in vzajemnosti, bodo zadovoljni prav vsi (od igralcev, ki tako radi pogledajo malce čez mejo, preko gledalcev, ki vidijo kaj novega, tja do finančnega ministrstva, ker mu ni treba v ta namen nakazovati funtov, frankov, kron ali dinarjev).

Pred nedavnim je na taki osnovi gostovalo v Krakovu slovaško gledališče iz Bratislave, sedaj pa je nastopilo v Lodzu in nastopa v Varšavi Slovensko narodno gledališče iz Ljubljane v zameno za gostovanje loškega Teatra Powszechnego v Ljubljani in Zagrebu.

Slovenija je majhna dežela (šteje nekaj nad 1,5 milijona prebivalcev), vendar pa ima staro in bogato kulturno tradicijo. Ze od 1767. leta je bilo v Ljubljani stalno gledališče, v katerem so nastopale italijanske in nemške skupine. Leta 1789 je tam predstavil svoje prvo delo A. T. Linhart, oče slovenske dramatike, sodobnik našega Wojciecha Boguslawskega, ki je ustanovil Poljsko narodno gledališče. Kmalu zatem so v Ljubljani igrali slovensko »Figarovo svatbo«, ki jo je priredil Linhart. Ni je zgolj prevedel — podobno kot Boguslawski — temveč jo je prikrojil tako, da je ustrezala slovenskim razmeram. Po Linhartovi smrti je slovensko gledališče propadlo ter se na novo ustanovilo šele v drugi polovici 19. stoletja. Od leta 1892, ko si je slovensko gledališče pridobilo v Ljubljani svoje lastno lepo poslopje, pa do danes

se nenehno razvija. V tem hramu so igrali dela velikih klasikov, dela sodobnih pisateljev vsega sveta in najboljše drame domačih piscev. Slovensko gledališče si je vzgojilo številne pomembne režiserje in igralce. Dolga leta je bilo pod vplivom šole Stanislavskega, pozneje pa je črpalo iz dosežkov novejših smeri in gledaliških šol. Vsega skupaj deluje v majhni Sloveniji 7 dramskih gledališč (podatki so zastareli; nanašajo se na čas pred ukinitvijo PG Kranj in GSP Koper; op. ur.) in dve operi, razen tega pa je v Ljubljani Akademija za igralsko umetnost, ki vzgaja nove kadre za slovenski oder.

Na gostovanjih daje Slovensko narodno gledališče tri predstave, ki zelo dobro tolmačijo sestav njegovega repertoarja in profil njegovih prizadevanj. Delo »Učitelj Jerman« izpod peresa klasika slovenske literature Ivana Cankarja predstavlja tradicijo narodne dramatike. Molièrovi komediji (»Sola za može« in »Izsiljena ženitev«) nam omogočata spoznati svetovno klasiko na slovenskem odru, medtem ko enodejanki Arthurja Millerja (»Spomin na dva ponedeljka« in »Pogled z mostu«) dokazujeta sodobnost gledališča, ki se ne oklepa že dobro znanih in preizkušenih del, temveč se trudi svoj repertoar stalno bogatiti z najznamenitejšimi novitetami svetovne literature.

Ivan Cankar velja danes na splošno za klasika slovenske literature. Često ga imenujejo »slovenskega Gorkega«, vendar ima njegova tvornost več skupnega z deli nekega drugega pisatelja iste idejno-umetniške smeri in iste dobe — z deli klasika ukrajinske literature Ivana Franka. Kot državljani avstro-ogrske monarhije je končal Cankar svoj študij na Dunaju, kjer se je spoznal s socialistično stranko in njeno ideologijo. Kot goreč in navdušen bojevnik za socialno osvoboditev svojega naroda, za socializem je izrazil svoje nazore v povestih in dramah, kar je posebno približalo njegovo tvornost današnji Jugoslaviji.

»Učitelj Jerman« je drama, ki jo na Poljskem prav lahko razumemo, saj so bili usoda in problemi Slovenije in Galicije v marsikaterem pogledu skupni in podobni.

Majhno okrajno slovensko mestece. Na vrtu pred krčmo sedijo gospodje in gospe iz mestne družbe: župan, šolski upravitelj, zdravnik, učitelji in učiteljice. Pijejo pivo in žganje ter »politizirajo«. Pravkar potekajo volitve. Vsi so volivci liberalne stranke, ki je na vladi. Toda na volitvah zmaga klerikalna stranka. Senca stare cerkve, ki se dviga nad mestom, zatemnjuje razigrano družbo v krčmi. Proti koncu prvega dejanja drame gre župnik sredi moreče tihote in molka zmagoslavno čez mesto. Vsi se mu do pasu klanjajo, saj bo odslej on odločal o mnogih stvareh. Najnižje pa se klanjajo tisti, ki so še pred trenutkom zabavljali na nazadnjaštvo in mračnjaštvo duhovščine. Samo nekdo ne poveša oči in pogumno zre v župnikov obraz — učitelj Jerman.

Osrednji konflikt dela se odvija med tema dvema človekoma. Župnik hoče po vsej sili zlomiti Jermanov odpor. Grozi mu, ga prepričuje, se sklicuje na njegovo mater, ki je globoko verna ženska in zvesta hči cerkve. Vse brez uspeha. Ostale župnik zaničuje. Ima jih za hlapčevske duše. Z Jermanom se bori, a ga spoštuje. In ko mora Jerman iz šole, ker so ga premagali politični nasprotniki, ko mora zapustiti rodno mesto, ko je ves pobit zaradi materine smrti, ki jo je deloma sam zakrivil s svojim ravnanjem in mukami, katere ji je bil prizadejal, pa kljub temu ne klone, takrat si mora župnik priznati, da je moralno premagan. V zadnjem dejanju Jermana blagoslovi in mu pove, da bi bil na njegovem mestu verjetno ravnal prav tako, kot je on.

(Nadaljevanje prihodnjč)

»KNJIŽNICA MESTNEGA GLEDALIŠČA«

Ljubljansko Mestno gledališče bo začelo v kratkem izdajati novo gledališko knjižno zbirko, vsako leto po pet zvezkov.

Načrt za prvo serijo obeta dve dramski besedili. »Večer v čitalnici« in Torkarjeve »Pozabljeni ljudi«, ter štiri knjige esejistične vsebine, dr. Bratka Krefta »Dramaturške zapiske«, Dušana Moravca »Pomenke o sodobnih dramah«, Frana Lipaha »Gledališko zmes« in Mirka Mahničiča »Slovenščina na odru«.

Letna naročnina za vseh pet zvezkov znaša 800 dinarjev, plačljivo tudi v obrokih. Vsak naročnik bo prejemal kot darilo tudi Gledališki list in Letni zbornik MG.

Zahtevajte brezplačne prospekte s podrobnejšimi pojasnili!

TOVARNA KOVINSKE EMBALAŽE - LJUBLJANA

proizvaja vse vrste litografirane embalaže: embalažo za prehranbeno industrijo, gospodinjsko embalažo, bonboniere za čokolado, karkao in bonbone ter razne vrste litografiranih in ponikljanih pladnjev. Razen tega proizvajamo električne aparate za gospodinjstva kot n. pr. električne kuhalnike, odprte in zaprte ter prenosne električne peči. • Izdelujemo tudi pribor za avtomobile in kolesa, in sicer avtomobilske žaromete, velike in male, začnje svetilke, stop-svetilke, zračne zgoščevalke za avtomobile in kolesa ter zvonce za kolesa. Izdelujemo tudi pločevinate litografirane otroške igrače.

TRGOVSKO PODJETJE

Svila

(BIVSI URBANC)

*v Ljubljani
pri Prešernovem
spomeniku*

*priporoča
obiskovalcem
gledališča
svoje bogate
zaloge svile
in drugih
tkanin!*

INDUSTRIJA PLATNENIH IZDELKOV JARŠE,

Brzovajni naslov »Induplati« Domžale
Telefon: Domžale št. 309
Železniška postaja: Jarše

POŠTA DOMŽALE

IZ DELUJEMO:

Razne lanene tkanine, surove in beljene, lanene damast garniture, brisače, laneno in pollaneno platno za rjuhe, tiskano platno, salonsko jadrovinno, krojaški kanafas, impregnirano platno za vetrne jopčice in nahrbtnike, lahke impregnirane tkanine za šotore in sončne plahte, tehnična platna, razna slamarična platna, težke impregnirane tkanine za vagonška in kamionska pokrivala, gurte, gasilske cevi itd.

21-154
TEL.

GRADIŠČE 17
PEKARNA

DVAKRAT
DNEVNO
SVETI

TRZASKA
CESTA
24

TRZASKA
CESTA
58

MIRJE

DVAKRAT
DNEVNO
SVETI

TEL.
21-154

SPREJEMAMO NAROČILA

TOVARNA BARV
IN LAKOV

»Color«

MEDVODE
SLOVENIJA
JUGOSLAVIJA

Izdeluje firneže, oljnate barve, podvodne barve, lake, emajle, steklarski kit, umetne smole, nitrolake, špiritne lake, trdilo za obutev.

Uvoženo in lepo domače sadje
ter zelenjavo imamo po
zmernih cenah vedno v zalogi:

- »VIŠNJA«, Gradišče 7, pri Drami
- »VIŠNJA«, Arkade, trg
- »VIŠNJA«, Vodnikov trg

LJUBLJANSKI FESTIVAL

PETKOVŠKOVO
NABREŽJE
35

Centralna plesna šola

Eksperimentalno gledališče
pri zavodu Ljubljanski festival

pripravlja dramo Williama Faulknerja:
REQUIEM ZA VLAČUGO

V Eksperimentalnem gledališču gostujejo:
Eksperimentalna repertoarna skupina Drame SNG; monodrama F. Dengerja: **Minuto pred dvanajsto** — Skupina igralcev »Gledališča ad hoc«: dve enodejanki — J. P. Sartre: **Zaprta vrata** — Christopher Fry: **Feniks preveč**.

Narta

KOZMETIKA

KRAŠ

JAGETIC